

Daleč od oči?

Zakaj ubitih v Hudi Jami ne pokopljejo v Spominskem parku Teharje?

Že kakšno leto je, kar me je Roman Leljak obvestil (in tudi druge), da se je s predsednikom države Borutom Pahorjem dogovoril, da bi pomorjene v rudniku Huda Jama pokopali na mariborskem pokopališču na Dobravi. Do pred kratkim te želje oz. predloga nisem (nismo) jemal(i) preveč resno, zdaj pa smo naenkrat obveščeni (po ovinkih oz. po naključju, kot je to »običaj«), da bodo res pokopani na Dobravi. Na televiziji sem slišal izjavo člana vladne komisije za grobišča zgodovinarja dr. Mitje Ferenca, da je ta možnost edina hitro rešljiva (verjetno zaradi pridobivanja soglasij?). Dodal je še, da ubitih v Hudi Jami ne bodo polagali v kostnico, ampak jih bodo položili v posebej za ta namen zgrajen grob, ker imajo kosti še tkiva. Že po odprtju grobišča v rudniku Huda Jama so

HUDA JAMA JE NEPOSREDNO POVEZANA S TEHARJAMI.

bile ideje, da bi zgradili grobnico oz. grob nekje blizu vhoda v rudnik. Zanimivo je, da Spominskega parka Teharje ne takrat ne danes tisti, ki o tem odločajo, niso omenjali. Ni jasno, zakaj ne. Morda zaradi preveč zapletenih predhodnih soglasij raznih »služb«.

Ampak. Domobranci, ki so bili ubiti v Hudi Jami (šlo naj bi za Rupnikov bataljon), so bili tja pripeljani iz taborišča na Teharjah. Huda Jama je torej neposredno povezana s Teharjami. Praktično vsi so bili doma z Dolenjske in Notranjske (in ne iz Štajerske). Na Teharjah je država zgradila Spominski park Teharje. Čeprav še ni dokončan, saj manjka nekaj pomembnih elementov, kot so kostnica in muzej ali vsaj informacijska tabla z opisom, kaj se je tam leta 1945 dogajalo. Še posebej slednje tam manjka na zelo zgovoren način in je to samo še eden od velikih absurdov naše družbe.

Na Teharjah so vsako leto spominske slovesnosti za vse, ki so jih od tam odgnali ali odpeljali na morišča. Večinoma so domobrance vozili v Hudo Jamo, na Hrastniški hrib, vozili pa so jih celo do Mosteca pri Brežicah. Prva spominska slovesnost je bila v letu demokratizacije leta 1990 in potem vsako leto. Petindvajset jih je bilo do zdaj. Tam se vsako leto zberejo ljudje večinoma z Dolenjske, Notranjske in širšega območja Ljubljane, od koder so bili tudi tam zaprti domobranci in civilisti. Najprej so molitve, sledi jim maša z ustreznim škofovim nagovorom, po maši še kulturni program z enim ali več govori. Po odprtju grobišča v Hudi Jami leta 2009 so se potem nekateri odpeljali tudi tja, da so tam pomislili na umorjene, morda pomolili in prižgali svečo. Če ne veš, kje je rudnik Huda Jama, tja težko prideš, tudi parkiraš težko, še posebej ob večjem številu avtomobilov.

Zato je bilo po odprtju grobišča v Hudi Jami za tiste, ki se vsako leto na spominskih slovesnostih na Teharjah spominjajo sorodnikov oz. nasploh ljudi, ki so leta 1945 morali skozi pekel Teharij, večina na morišča oz. v smrt, logično, da bodo ubite v rudniku pokopali v Spominskem parku Teharje. Ne le zato, ker so jih od tam vozili v smrt, ampak tudi zato, ker je tam zgrajen razmeroma velik spominski park in ker so tam vsakoletne spominske slovesnosti.

Velikokrat sem bil del teh spominskih slovesnosti, zato razumem ljudi, ki prihajajo tja, in z njimi čutim. Prav vsi si močno želijo, da bi bili ljudje iz Hude Jame pokopani tam, blizu spomenika. Tako bi bile spominske slovesnosti še bolj občutene. Ob grobu bi lahko postali in prižgali svečo. Zdaj pa naj bi se s Teharij vozili razmeroma daleč proti severovzhodu, do Maribora oz. pokopališča Dobrava. Čemu? Ali zaradi »želje« nekega posameznika in birokracije?

Zdaj je tudi lepa priložnost, da se Spominski park Teharje vsaj delno dokonča, saj se »drugače« verjetno nikoli ne bo. Če se bo zgradilo grobno polje in spominski park opremilo z zelo jasnimi napisi na informacijskih tablah, bo to že nekaj. Potrebno je pogledati tudi v prihodnost. Kaj bo čez deset, dvajset, morda čez petdeset let? Ali se bodo ljudje, ki se spominjajo pomorjenih v Hudi Jami, morali ves čas voziti na Teharje, na Hrastniški hrib, potem pa še daleč »tja gor« v Maribor?

Če bodo pomorjeni ljudje iz grobišča v rudniku Huda Jama pokopani na pokopališču na Dobravi pri Mariboru, bo več ali manj tako: spet daleč stran, to je daleč od oči, kar pa lahko pomeni tudi daleč od srca.